

Ը. Էջմիածնի հիմնադրութիւն. ի. Հին-հայկան մատենադարանութիւն. յա. Մխիթարեան Միաբանութիւն. իբ. Էջմիածնի պատրիարքական աթոռն. իգ. Հին Հայաստանի արքայախոս քաղաքներն. իդ. Կարս. իե. Կարին (Էրզրում). իզ. Արգիշտի:

Այս է ահա Պր. Ամանտ Շպայկեր-Լերխենֆելտի ծրագիրը, որուն մէջ մեր ազգին անցելոյն եւ ներկային վրայ կը խօսի: Մեր ճիշդ պիտի ըլլայ սոյն հեղինակին գործը յարգող ընթերցողաց ըստ կարի ճշգրիտ ծանօթացընել, ջանալով իւր կարծիքները, գովասանքներն ու նաեւ ստգոտանքներն յաճախ բառ առ բառ թարգմանել, որպէս զի յարգող ընթերցողաց սոյն հեղինակին վճիռները ծանօթանայ, եւ ոչ թէ թարգմանչին կարծիքները: Միայն կը վերապահենք մեզի այն մասերուն մէջ՝ զորոնք վայելչութիւնն ու խոհեմութիւնն (ըստ ամենայն ընդարձակութեան բառից առեալ) մեղմացընել կամ նաեւ սակաւիկ ինչ ի բաց յապաւել հարկադրեն, փոփոխութիւն ընել. ապաթէ ոչ՝ թարգմանչին իւր կարծիքներն իրեւ ծանօթութիւն կը յաւելու այն մասանց մէջ, որոնք կամ վրեպակ են եւ կամ լուսաւորութեան կարօտ: (Ըբօռնութիւն) Է. Յ. Թ.

ԱՐՄԱՆԵՍՏԵՐԻՑՔԱՐԱՆ

ՅՆՅԵՍԱԿԱՆ

ԳՈՐԺՆԱԿԱՆ ՅՆՅԵՍԱԿԱՆԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՆԵՏԻԿԱՆՈՒ ԳՈՐԺՈՒՆԵՐԻՍՈՒԹԻՒՆԸ ՏԱՆԵՏԻԿԱՆԵՐԸ ՄԵՋ

Ա. ՅՈՒՆ

(Ըբօռնութիւն)

§ 3. Խոնարհութիւն:

Խոնարհութիւնը չի պարտաւորել զմեզ որ կարեւորները պակսեցընենք, այլ միայն իմաստութեամբ չափաւորենք ոչ անհրաժեշտները, հեռացընենք աւելորդն եւ լաւ գործածենք մեր ունեցածը: Անոր համար պէտք է լաւ գիտնալ թէ ինչ բան անհրաժեշտ է եւ ինչ բան կրնայ չափաւորուիլ: Անհրաժեշտ է պատշաճ սնունդն, հագուստն ու չափաւոր զբօսանքն, որ զմարմինն առողջ եւ զՏոգին առջից կը պահեն: Բայց նաեւ

ասոնց գլխաւորաբար կը ծախուի մեծ գումար մը. ուստի լաւ միտ գնելու է որ յայսմ չափը պահուի:

Եթէ հարկ ըլլայ մեծ քանակութեամբ պարէն գնել, ինչպէս գիւրագնութեան համար, պէտք է միտ գնել որ պս առատութիւնը պատշաճաւ ըլլայ գեղեցիկ, մանաւանդ միգաց, ըմպելեաց եւ նմանեաց նկատմամբ, որոնցմէ հրաժարիլը դժուարին է. վասն զի աւելի գիւրաւ կը հրաժարի մէկը բանէ մը, եթէ գիտնայ որ չկայ, քան թէ երբ շտեմարանը մտնէ եւ ամէն բան գտնէ: Իսկ եթէ տանտիկինն ինչ ինչ քանի մ'անգամ աւել տայ, գիւրաւ ասիկա սովորութիւն կ'ըլլայ եւ քիչ մ'եռքը կարենոր հարկ: Եւ երբ հարկ ըլլայ յառաջունան պէս չափաւորել՝ ծանր կու գայ ամէնուն: Անոր համար նայելու է որ սողաքն ու ընտանիքն չսովորին այն բաներու, զոր միշտ չեն կրնար ունենալ: Չոր օր. եթէ մէկը չէ այնչափ ունել որ որ իրեններուն առջեւ անծագին անուշեղեններ հանէ, այն ժամանակ բլբլբ պէտք չէ նոյնները տալ: Գիւրաւ կը հրաժարի մարդ անկէ՝ զոր չի ծանշար: Նոյնը կ'արժէ նաեւ նկատմամբ գգեստեղինաց եւ զբօսանաց:

Մեծաքանակ գնելն այն ժամանակ օգտակար է, երբ յարմար շտեմարանաց մէջ կրնայ պահուիլ առանց ապականելու. վասն զի գիւրաւ գնութեան շահը կը կորսուի, երբ ապականութեան համար ստիպուիք նետել կամ կէս ապականած ուտել:

Հուպլուութիւն է ուտելիք գնել՝ միայն վասն զի թեթեւագին է: Բան մ'որչափ ալ արժան ըլլայ, եթէ աւելորդ է միշտ սուղ է: Սննդեան մէջ որպէս զի խնայողութիւնը խոհեմական ըլլայ, պէտք է զանազանել սննդաբարն ախորժակահասն, եւ միտ գնելու է ուտելեաց սննդականութեանն ու լաւութեանը:

Խնայող տանտիկինը նաեւ միտ գնելու է ժամանակին ալ, եւ պէտք չէ որ գարնան խաւարտ (կանաչեղեն) գնէ, այլ սպասելու է մինչեւ որ առատ ըլլայ եւ աժան: Նոյնն ընելու է նաեւ պտղաց նկատմամբ, որոնք աւելի ախորժակամբ եւ առողջարար կ'ըլլան՝ երբ բողբոջին հասնին: Միտ գնելու է որ աժանը միշտ լաւը չէ, բայց նաեւ ամէնէն սուղը միշտ թանկ է: Այսպիսի եւ ասոնց նման շատ սկզբունքներ գիտնալու է տանտիկինը, եւ հոգ տանելու է որ նաեւ իւր զստեաց ալ ընդեալկան ըլլան ըստ կարի կանուխ: Անոր համար շատ անգամ ասոնց առջեւ գնելու է՝ որ մտադիր ըլլան լաւութեան կամ պակասութեան նշաններուն, եւ գոնէ երբեմն երբեմն այս-

պիսի բաներ գնելու յանձնարարութիւն ընելու է իրենց:

Ճբնակեղինաց մէջ խնայութիւն կ'ըլլայ՝ լուալու աստն խնամք տանելով, փնտռուածը շուտ մը նորոգելով եւ հսկելով որ շատ չաղտտի, եւ ոչ ալ առանց հարկի լուալով աւելի մաշէ քան թէ հազնելով:

Ձգեստեղինաց մէջ շատ խնայողութիւն կարելի է ընել ոչ թէ հարկաւորը միայն հոգալով, այլ նաեւ վայելուչին միտ գնելով: Անոր համար միտ գնելու է որ տեւական ըլլայ այն զգեստներու նիւթն, որոնք շատ կը գործածուին, ինչպէս են վերաբակ, բրդեղէնք, մուշտակք: Առտնին զգեստը պարզ ըլլալու են եւ այնպիսի նիւթէ ու գունէ, որ գիրաւ մաքրուին: Ձգեստի խնայողութիւն կ'ըլլայ նաեւ մաքրութեան եւ զգուշաւոր պահպանութեամբ:

Եթէ տղիներ կամ հասուն գուտտրը ձեւէ եւ կարէ զգեստները, կամ գոնէ առաջնորդէ, չէ թէ միայն գերծակի տրուելու վարձքը կը շահուի, այլ եւ շատ խնայողութիւն կ'ըլլայ: Անոր համար պէտք է հասուն աղջկանց կրթութիւն տալ այս նկատմամբ:

Որպէս զի կանուխ վարժին ուստերը եւ գտտերը զգեստեղինաց խնայողութեան, պէտք է իրենց որոշ գումարիկ մը տալ իւր ամսական ծախսէք իրենց զգեստուողը. բայց հսկելու է թէ ինչպէս կը գործածեն զայն: Ասով զորամի յարգը կ'իմանան, աւելի խնամք կը տանին զգեստուց, եւ եթէ ծախուց համարագիր մ'ունենան՝ կըրկին օգուտ է իրենց:

Որպէս զի բան մը դարձեալ չգնուի, պէտք է լաւն ու հաստատունը գնել. եւ ի սկզբանէ զգուշանալ որ աւելորդ տեղ չփնտռուին, եւ այս նկատմամբ սողը շատ մտադիր ըլլալու է:

Ղերբնպէս խնայողութիւն յամենայնի հարկաւոր է. փասն զի խնայողութիւնը մայր եւ պահպան է հարստութեան:

(Հորանսիւն)

### ԳԻՐԱԿԱՆ ԾԵՏԵՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Առթիվիս Գիրազկան անտեսագիտութեան հեղինակն է Զր. Վիլլիամ Լէօպէ գերմանացին, որ միանգամայն իմքովն է «Պատկերազարդ Գիրազկան անտեսական լրագրի», Զր. Լէօպէի այս գործն՝ որ 1887ին Երբ տպագրութիւն է տեսն, ուղղուած է գլխաւորաբար կրթեալ Գիրազկան անտեսաց եւ կալուածատեսց: Զր. Լէօպէ՝ մասնագէտ Գիրազկան անտեսագիտութեան, այն ճիւղին վերաբերեալ մերին նորայայն մեքենաներն ու գործիքները, եւ առն իւրաքանչիւր Գիրազկան պատշաճապէս զետեղած է իւր այս գործին մէջ: Մեր յարգը ընթերցողք՝ թեւեւ չքան

Գիրազկան տեսնա եւ կալուածատէր, մեծապէս պիտի օգտին իւր հանձնարէն, պիտի սորովն ճանչնալ գործարանաւոր բնութիւնն՝ որ շրջապատած է զմեզ, եւ ոչ միայն գործածել նոյնն օգուտ եւ ի դարման պիտիլն, այլ եւ վարելու գրանցիլ բնութեան քաղցրութիւնները:

ՅՄԻ.

### Ն Ա Յ Ո Ւ Յ Ե Ն Ի Բ

Սրգոսն եւ համոյնյոյնն/թիւն գիւղական տնտեսութեան:

Գիրազկան անտեսութիւնն ոչ միայն օգտակարագոյն՝ այլ եւ հաճոյագոյն արուեստն է, ապառ մարդուն առաւել արժանաւորն: Բայց գլխաւորաբար գիտնական Գիրազկան անտեսութիւնն զգիրազկան անտեսն (երբարգործն) բարոյական արժանաւորութեան մը կը բարձրացընէ: Կերբին արժանաւորութիւնն արտաքննելու վրայ կ'ազգէ, որով գիտնականօրէն կրթեալ Գիրազկան անտեսն սովորաբար ամենալաւ ամուսին, արդարագոյտ կառավար, ամենազգած հոգածու արքատութեան, գոհ է երջանիկ քաղաքացի կ'ըլլայ, եւ կ'ունենայ ճշմարիտ եւ անխառն բարեպաշտութիւն եւ վայելուչ ծանրութիւն մը:

Գիրազկան անտեսութիւնն անհամեմատ աւելի հաճոյական կ'ըլլայ եթէ Գիրազկան տընտեսն գեղեցիկ ծաշակ ալ ունենայ, եւ օգտակարը գեղեցիկն ու հաճոյականը պատշաճին հետ միշտ համաձայնել գիտնայ: Գիրազկան անտեսն ոչ միայն միտ պիտի գնէ թէ ինչ կերպով կրնայ գետնէն ամէնէն աւելի շահ յառաջ բերել, այլ եւ ծաշակն՝ ծաշակագիտական զգածունն ալ յագեցընելու պիտի նայի:

Իսկ աղբիւրն ուստի արուեստն իւր ծաշակագիտական զգածումը պիտի առնու, է գեղեցիկ եւ աղետական բնութիւնը: Տեսնելով անսահման փառաւորութիւնն ու կարգաւորութիւնն՝ որով բնութիւնն անթիւ եւ անհամար կերպով կը զարգարտի, պէտք է գլխաւորաբար Գիրազկան անտեսը գեղեցիկ զգածմամբ լեցունի, եւ նոյն զգածումը մեղանել: Վասն զի ամենայն արուեստից օրինակն է գեղեցիկ բնութիւնը. եւ այս օրինակին վրայէն երեւակայութիւնն իւր գաղափարականները կը յօրինէ:

Ի՞նչպէս կրնայ Գիրազկան անտեսն չզգալ այն աղբեցութիւնն՝ զոր բնութիւնը մարգուն ծաշակագիտական զգածմանց վրայ կ'ընեցործէ. Գիրազկան անտեսն՝ որ ամէն օր բնութեան հետ կը զբաղի՝ Վասն զի, ինչպէս Վանիէք պատշաճօրէն կ'ըսէ, երկրիս բովանդակ բերքերն իւր ձեռքն են. դաւար մարգագ զարդն, թանձրախիտ անտառներն իրենց ծառերովն, լճակաց արծաթաւ